

Medicon Valley

Forskar över Öre regionen

TEXT

PETER ÖRN

FOTO

BJÖRN NILSSON

**Medicon Valley Academy, ett nätverk mellan universitet, industri och sjukhus i Skåne och Stor-
köpenhamn, ska lyfta kvaliteten på den medicinska forskningen i Öresundsregionen och ge den en plats på världskartan.**

– Alla tjänar på om samarbetet med industrin förändras och utvecklas till att omfatta större konstellationer av forskargrupper, säger Per Belfrage, dekanus vid den medicinska fakulteten vid Lunds universitet och styrelseordförande i Medicon Valley Academy.

Per Belfrage är dekanus vid medicinska fakulteten, Lunds universitet, och ordförande i styrelsen i Medicon Valley Academy. Han menar att MVAs betydelse accentuerats nu när Pharmacia&Upjohn diskuterat att flytta sin cancerforskning från Lund.

nätverk sund ska ge världsrykte

När bron över Öresund tagit sig omkring halvvägs mellan Skåne och Själland har en annan, en virtuell bro, börjat byggas mellan Danmark och Sverige. Den ena bron är ingen förutsättning för den andra, men Öresundsbron är nog ändå avgörande för om samarbetet inom Medicon Valley Academy ska kunna förverkligas fullt ut.

Det handlar inte bara om att flytta information på digital väg. I de långsiktiga planerna finns idéer om gemensamma professurer, möjligheter för mediciner studeranden att läsa vissa kurser på andra sidan av sundet, etc. Då måste det vara lika enkelt att ta sig mellan Lund/Malmö och Köpenhamn som mellan universiteten i Köpenhamn och Roskilde.

Ett europeiskt kraftcentrum

Medicon Valley Academy var en vision som väcktes av ledamöterna i Öresundskommittén för ett par år sedan. I kommittén satt representanter för industrin, universiteten och sjukvården. Inom regionen, Storköpenhamn och Skåne, ligger omkring 100 företag som tillsammans svarar för 60 procent av Skandinavians läkemedelsindustri, 26 sjukhus och Danmarks och Sveriges största universitet. Dessa borde på något sätt knytas samman och kunna bilda norra Europas största kraftcentrum inom biomedicin och medicinsk teknik, tänkte kommitténs ledamöter.

Namnet – Medicon Valley Academy – är naturligtvis en parafras på Silicon Valley. Emellertid haltar jämförelsen med Silicon Valley eftersom det är ett område som bygger på att nya idéer skapas, medan idén med Medicon Valley är att optimalt utnyttja den verksamhet som redan existerar och samtidigt locka nya företag till regionen. Från PR-synpunkt är namnet dock en lyckträff,

anser företrädarna för projektet. Det är ett namn folk kommer ihåg!

I dag är Medicon Valley Academy, MVA, inte längre bara en vision utan något mycket konkret med eget kansli, en treårsbudget på 15 miljoner danska kronor – plus ytterligare en del pengar till marknadsföring – och en styrelse med tunga namn från industri, universitetssjukhus och universitet i regionen.

MVA är en underorganisation med en tydligt riktad verksamhet till paraplyorganisationen Öresundsuniversitetet, även detta ett nybildat nätverk mellan elva universitet och högskolor i regionen.

Nätverkets VD från näringslivet

I MVA ingår fyra danska och två svenska universitet. I styrelsen återfinns namn som Uli Hacksell, VD vid Astra

I Öresundsregionen finns ett

hundratals företag inom biomedicin och bioteknik. Tillsammans med regionens 26 sjukhus, varav tre universitetssjukhus, och universiteten på den svenska och danska sidan ska regionen kunna bli norra Europas medicinska kraftcentrum, menar förespråkarna av Medicon Valley Academy.

Draco, Berthold Lindqvist, VD vid Gambro AB, Skånes landshövding Bengt Holgersson samt höga företrädare för universiteten. Styrelsens ordförande är Per Belfrage, dekanus vid medicinska fakulteten vid Lunds universitet.

Sedan i höstas har MVA även en verkställande direktör, Jes Østergaard. Den 49-årige kemiingenjören Jes ska koordinera arbetet mellan MVAs olika intressenter samt omsätta visionerna med MVA i konkreta initiativ. Han ska också få nya finansierare, framför allt industrin, att vilja gå in i projektet.

Ännu svarar universiteten i Lund och

Köpenhamn merparten av pengarna, cirka två tredjedelar av de 15 miljonerna. Resten är pengar från EU, och mindre bidrag från de övriga universiteten.

Jes Østergaard har själv ett förflutet inom den biomedicinska industrin. Under 21 år arbetade han på det världsspännande företaget Novo Nordisk med 14 000 anställda. Han har sysslat såväl med ren forskning som marknadsföring och ledningsfrågor.

– En av mina viktigaste uppgifter blir att initiera konkreta projekt som ger en kvalitetshöjning på forskningen. Det kan t ex röra sig om att få in discipliner eller teknologier i MVA som stärker oss ytterligare på områden där vi redan idag har en stark ställning, t ex inom cancerforskningen, säger Jes Østergaard.

MVAs kansli på Gothersgade i centrala Köpenhamn är och ska förbli litet. Högst fyra–fem personer arbetar där, varav en så småningom ska vara placerad vid Lunds universitet.

Formellt administreras MVA av Köpenhamns universitet, och Jes Østergaard är också anställd av universitetet. Men den starka styrelsen ska borga för MVAs självständighet och frihet att ta egna initiativ.

Nya centrumbildningar

De konkreta projekten sträcker sig ännu framför allt till vetenskapliga kongresser och symposier, expertmöten, att bygga upp en gemensam databas och vissa samarbetsprojekt inom forskning.

– **Visst finns det kulturskillnader** mellan Danmark och Sverige, och visst har vi ibland lite olika sätt att agera. Men genom informationsteknologin, och inte minst Öresundsbron, kommer vi att kunna närma oss varandra, säger MVAs VD Jes Østergaard.

Det rör bl a experimentell cancerforskning, hälsoekonomi och utvärdering av medicinsk teknik, samt ett projekt om makromolekylers strukturbologi och dynamik.

Ytterligare ett projekt handlar om en specialiserad form av utbildning av läkemedelsingenjörer. På båda sidor av sundet finns speciella utredningspersoner, inom såväl industrin som universitetet, som arbetar med projektet.

Parallellt med MVAs utveckling byggs två nya centrumbildningar inom biomedicin, en i Lund, som snart står färdig, och en i Köpenhamn. Vid sidan av den rent resursmässiga betydelsen har dessa även ett stort symbolvärde för samarbetet inom MVA. Båda centrumbildningarna är miljardinvesteringar och bygger på ett och samma koncept, dvs satsningar som syftar till att i större utsträckning integrera universitetens grundforskning med den praktiska sjukvården.

MVAs ordförande Per Belfrage, som tills vidare även är kansliets enda »fili-al» på den svenska sidan, hör till dem som arbetat längst med MVA. Han menar att det främst handlar om att hitta samarbetsformer inom forskningsområden där både Danmark och Sverige redan är starka. På sikt kan det bli aktuellt med en viss profilering länderna emellan.

– En kvalitetshöjning på forskning-

en är den absoluta nyckelpunkten med MVA. Jag själv har en utpräglad elitistisk syn, i den meningen att jag tycker att man ska sträva efter det absolut bästa i forskningen. Mycket av det vi tar fram inom MVA kommer att präglas av den synen.

– Vid större grupperingar blir det automatiskt så att det är den bästa forskningen som sätter standarden för de andra och tvingar dem att höja kvaliteten. För MVAs del bör det betyda en kvalitetshöjning inom de universitet som ingår i samarbetet.

Noggranna kvalitetsanalyser

Sammanställningar av antal publicerade vetenskapliga arbeten visar att forskningen i Lund/Malmö och Köpenhamn ligger långt framme internationellt sett. Inom t ex biomedicin och bioteknik visar en tio-i-topplista för Europa, utförd av forskare vid Köpenhamns universitet och Danmarks tekniska universitet, att bara London och Paris ligger före Öresundsregionen i antal publicerade arbeten åren 1994–1996.

– Vi ska göra noggranna bibliometiska analyser. Det viktiga är inte omfattningen av publicerade arbeten, utan kvaliteten. Dels handlar det naturligtvis om vilka vetenskapliga tidskrifter man är publicerad i, dels hur många citeringar som görs.

– Det som verkligen betyder något är

vad ett visst vetenskapligt resultat har för betydelse globalt sett för att höja mänsklighetens vetande. Sådana analyser är naturligtvis mycket svåra att göra. De görs väl egentligen bara då Nobelpristagare utses där en persons arbete följs i många år och belönas då resultaten fått tillräcklig stor betydelse. Det näst bästa sättet, som ju också är en retroaktiv analys, är att titta på indirekta mått. Som var resultaten är publicerade, säger Per Belfrage.

– Vår absoluta föresats är att MVA ska förknippas med kvalitet och vetenskaplig excellens.

En profilering av forskningen mellan länderna kan innebära en risk för den mångfald som universitet ska kunna erbjuda. Samtidigt finns en ekonomisk verklighet; medan de offentliga anslagen till forskning minskar i Sverige satsar Danmark offensivt, bl a med MVA som utgångspunkt. Det finns inte utrymme för parallella satsningar på områden där man istället borde kunna komplettera varandra, säger Per Belfrage.

– Hur långt man kan gå i profileringen mellan två länder har vi ännu inte diskuterat. Men jag tror att vi måste tänka i ekonomiska termer och fokusera satsningarna på de starka forskningsområdena.

MVAs visioner om att stärka redan starka forskningsområden mötte ett bakslag då Pharmacia&Upjohn presenterade planerna på att flytta 500 forskarjobb från Sverige, vilket bl a skulle innebära att företagens cancerforskning i Lund försvinner. Per Belfrage menar att detta visar hur viktigt MVA är.

– Jag träffade Pharmacia&Upjohns VD Fred Hassan mycket kort då han besökte Lund i höstas, och för honom var MVA ett helt nytt begrepp som han blev mycket intresserad av. Han förstod att Lund inte bara är en liten forskningsenhet utan att vi ingår i ett större sammanhang, säger Per Belfrage.

– Men om Pharmacia&Upjohn tar beslutet att flytta från Lund blir ju MVAs betydelse desto större – för att locka hit nya företag som kan kompensera för det vi förlorat.

Malmös betydelse ökar

Lund behöver Köpenhamn, menar Per Belfrage. Förvisso bedrivs framgångsrik och internationellt känd forskning inom många områden vid Lunds universitet, men som ort betraktad är det »något man måste bokstavera då man vänder sig utåt».

– Vi har en utomordentlig forskningsmiljö. Av Lunds 90 000 invånare är 40 000 verksamma vid universitetet. Forskningsmässigt är Lund och Köpenhamn rätt jämförbara, men Köpenhamn är dessutom en internationellt känd huvudstad. Tillsammans får vi en väldig

styrka. Till detta kommer ju även Malmö i allt större utsträckning, säger Per Belfrage.

Den medicinska fakultetens forskning vid Lunds universitet har sedan många år omkring en fjärdedel av verksamheten förlagd till Universitetssjukhuset MAS, Malmö. Några av universitetets internationellt sett mest framgångsrika forskargrupper finns i Malmö, som de inom blodkoagulation, diabetesforskning och samhällsmedicin. I och med tillkomsten av Malmö högskola uppstår dessutom en ny aktör på Öresundsregionens akademiska arena.

Starka krafter såväl i Malmö som Lund vill nu slå ihop universitetssjukhuset i Lund med MAS och skapa ett enda stort universitetssjukhus. Processen har dock tillfälligt stannat upp.

– Fakulteten driver på för att få en hopslagning till stånd, och en stor majoritet av chefsöverläkarna har skrivit på listor och vill att sjukhusen ska slås ihop. Då skulle vi få en rejäl volym för verksamheten. Av olika skäl, det kanske har att göra med att det är val nästa år, så ligger man litet lågt just nu, säger Per Belfrage.

Processen att smälta samman verksamheterna i Lund och Malmö är dock förknippad med stora höga psykologiska hinder, trots att det geografiska avståndet inte är mer än 15–20 minuters bilresa. Kulturskillnaderna är stora, »på sitt sätt lika stora som mellan Danmark och Sverige», menar Per Belfrage, och arbetet kommer att ta tid.

– Man måste nästan ha bott här för att förstå de stora skillnaderna mellan Malmö, som har en lång tradition som industri och handelsstad, och Lund med dess akademiska tradition. Det finns väl en ömsesidig misstro till varandra. Men jag är i Malmö i stort sett dagligen och diskuterar med olika företrädare, och vi ser inga stora problem med en sammanlagning, säger Per Belfrage.

Två länder med olika regler

MVA är ett unikt samarbetsprojekt så tillvida att det spänner över två nationer med två språk, två olika kulturer och traditioner, etc. Även lagar och bestämmelser är olika, vilket kan bli ett problem då tanken är att de som arbetar i MVA fritt ska kunna resa och arbeta inom organisationen, utan att det ska finnas några skattemässiga eller andra regelmässiga hinder.

MVAs VD Jes Østergaard är medveten om att det åtminstone till en början kan uppstå problem.

– Men genom informationsteknologin, och inte minst tack vare Öresundsbron, kommer vi att kunna närma oss varandra. Det geografiska avståndet är inte så stort, och efter alla mina år inom näringslivet vet jag att inga tekniska

hjälpmedel kan slå den rent personliga kontakten, säger Jes Østergaard.

Per Belfrage uppger att det pågår ett intensivt arbete för att hitta vägar att harmonisera reglerna. Kulturskillnaderna ska inte heller behöva innebära något hinder.

– Jag har arbetat länge i den här regionen och jag har upplevt en dramatisk förändring av det psykologiska klimatet och intresset av att samarbeta. Vi ser redan snabba förändringar på båda sidor av sundet som syftar till att anpassa oss till varandra.

– Jag skulle vilja påstå att det finns större kulturella skillnader inom ett land än mellan två länder men inom samma sektor.

För de läkare som arbetar på något av de 26 sjukhusen i Öresundsregionen innebär MVA inte direkt några förändringar. Redan idag arbetar många på »felsida» av sundet.

I styrelsen för MVA sitter företrädare för såväl dansk som svensk sjukvård, och på lite sikt finns det idéer om projekt som kopplar samman regionens sjukhus i större utsträckning. Det handlar åter om att tänka i ekonomiska termer.

– Vi kommer att se över om det finns rationaliseringar att göra inom vissa verksamheter som är mycket kostsamma. Har vi en suboptimal verksamhet på båda sidor av sundet vore det kanske idé att profilera Malmö eller Lund på vissa områden och Köpenhamn på andra och sedan köpa sjukvård av varandra, säger Per Belfrage.

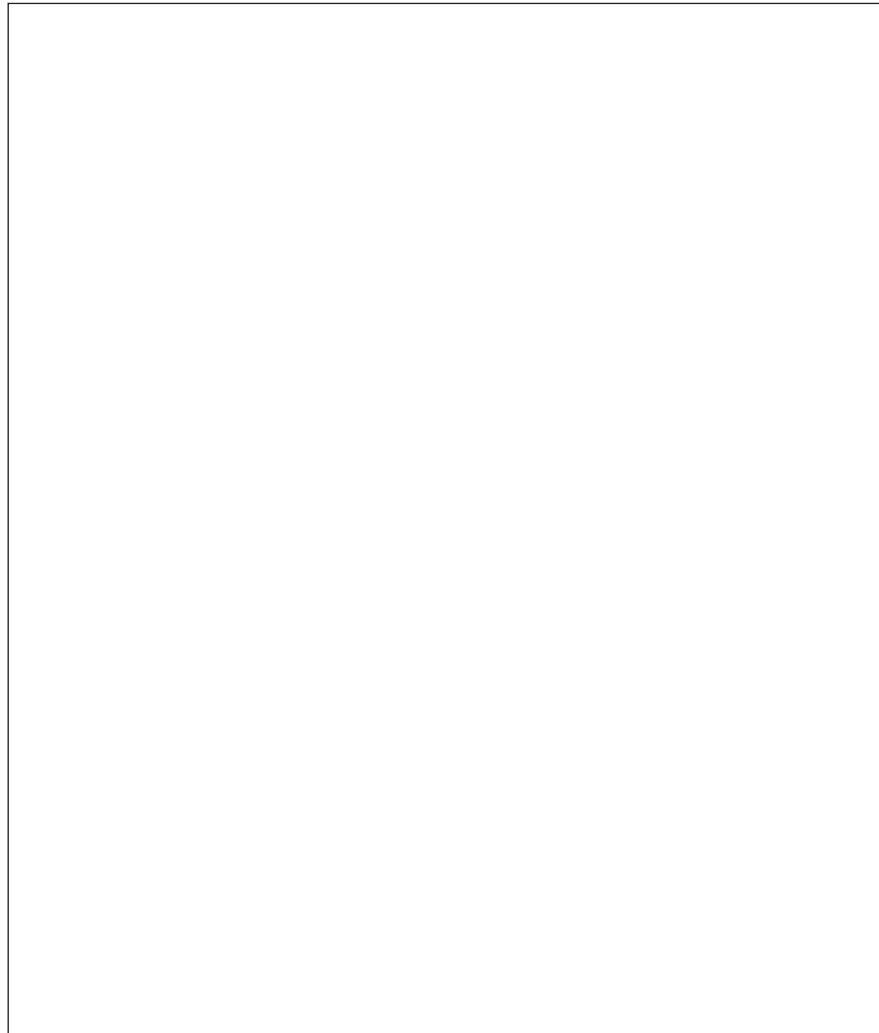
– Vi har också diskuterat frågan om gemensamma professorer. Ännu har vi inte hittat någon bra modell för det, men vi har en klar målsättning att finna en sådan. Det vore utomordentligt intressant, inte minst ur symbolaspekt, med en gemensam professor över nationsgränserna. När bron över Öresund blir klar är detta inte längre någon utopi.

Låg budget men höga mål

MVAs budget är låg. 15 miljoner kronor under tre år ska täcka löner för kansliets personal, hyror, arrangemang av vetenskapliga symposier, IT-satsningar med bl a en egen hemsida på Internet, och mycket annat. Däremot ska MVA inte finansiera forskning. De företag som ingår i samarbetet, och även representeras i MVAs styrelse, bidrar för närvarande inte med några pengar.

Mot den bakgrunden är MVAs mål mycket högt satt: att skapa norra Europas största kraftcentrum inom biomedicinsk forskning. VDn Jes Østergaard:

– En av mina viktigaste uppgifter är ju att få med fler företag i samarbetet, och på sikt även som finansiärer. I princip finns det inget hinder att även företag utanför regionen bidrar med medel,

även om vi primärt vänder oss till regionala företag, säger Jes Østergaard.

MVAs styrelseordförande Per Belfrage menar att den nuvarande budgeten måste ses som en initialbudget, och att den är underdimensionerad med tanke på hur stor avnämarmarknad MVA på sikt har att hantera.

– Vi bör ha åtminstone några gånger mer med pengar att röra oss med än de 15 miljonerna på tre år som vi nu har, då företagen och sjukhusen så småningom – förhoppningsvis – går in med medel. Men vi vill först ha något konkret att erbjuda, t ex att få ingå i ett informationsutbyte, innan vi kan begära att företag ska bli medlemmar och bidra med pengar. MVA måste också bli mer känt; att vara ett MVA-företag ska på sikt fungera som en kvalitetsstämpel, säger Per Belfrage.

Marknadsföringen av MVA görs i samarbete mellan MVA, Länsstyrelsen i Skåne och det danska marknadsföringsföretaget Copenhagen Capacity. Copenhagen Capacity ägs av Köpenhamns kommun tillsammans med ett antal kringkommuner, och det har marknadsföringen av MVA som en särskilt projekt och en egen budget utanför MVAs. Företagets VD Rolf Larssen sit-

–**Vi har kunnat** visa att Lund inte bara är en liten forskningsenhet, utan att vi ingår i ett större sammanhang, säger Per Belfrage.

ter med i MVAs styrelse, och projektet finansieras bl a av ägarkommunerna, Skånelänsstyrelsen och genom EU-bidrag.

MVAs uppdrag till Copenhagen Capacity och avdelningen på Skånelänsstyrelsen är tydligt: ta vara på de framsteg som MVA åstadkommer och med dessa i bagaget locka företag inom biomedicin och bioteknik i hela världen till Öresundsregionen. Det ska ske genom internationella mässor, genom att företag bjuds in till regionen, etc.

Nyligen var 120 representanter från olika biomedicinska och biotekniska företag i USA inbjudna till Köpenhamn för att knyta kontakter med företag i regionen. Det skedde under det årliga s k Biobesöket, som nu arrangerades för tredje året i rad.

Den »fria» forskningen ohotad

Per Belfrage ser ingen större risk för att universitetens fria forskning skulle begränsas ytterligare, till följd av de privata företagens stora betydelse för att MVAs visioner ska kunna bli verklig-

het. Redan idag satsar de stora läkemedelsföretagen mångmiljonbelopp på forskning, som tidigare till största delen finansierades med offentliga medel.

Vid den medicinska fakulteten i Lund täcker de offentliga medlen idag bara 40 procent av forskningsverksamheten. Men den svenska forskningsfinansieringen är generellt sett fortfarande »ganska pluralistisk och inte beroende av enskilda företag», menar Per Belfrage, som samtidigt understryker vikten av att man noggrant tänker igenom hur universiteten ska jobba ihop med företagen i framtiden.

– Det finns utredningar som visar att företagets forskning inte genererar originalupptäckterna. För dessa svarar fortfarande den fria, offentligt finansierade forskningen. Däremot är ju företagen utomordentligt duktiga på att använda sig av dessa upptäckter för att skapa produkter.

– Det talar för att man borde samverka med industrin på ett nytt sätt, i större konstellationer, och inte satsa så mycket pengar på enskilda forskargrupper som arbetar med små projekt. I framtiden borde vi snarare sträva mot att bilda nätverk av forskargrupper inom bredare områden. Det tror jag alla skulle tjäna på, och vi för också sådana diskussioner med industrin, säger Per Belfrage.

En ny amerikansk studie styrker Per Belfrages påstående om den offentliga forskningen betydelse. Studien, som presenterades våren 1997 och gjordes på uppdrag av the National Science Foundation, visar att 73 procent av industripatenten i USA de två senaste åren är baserade på upptäckter vid inhemska och utländska forskningsenheter som är statligt finansierade eller drivs icke-kommersiellt.

År 2000 ska MVAs tre första år utvärderas. Förhoppningsvis vill universiteten, tillsammans med sjukhusen och industrin, då skjuta till de medel som krävs för att verksamheten ska kunna leva vidare. Det är oklart om MVA kan räkna med ytterligare EU-pengar efter tre år.

– Vi har ju industrier i regionen som omsätter tiotals miljarder kronor, så för deras del handlar det ju inte om så mycket pengar. Men dessa är å andra sidan noga med vad de satsar på. De vill veta att de får något konkret för pengarna, säger Per Belfrage.

De universitet/högskolor som ingår i MVA är Köpenhamns universitet, Lunds universitet, Malmö högskola, Danmarks farmaceutiska högskola, Danmarks tekniska universitet samt Handelshögskolan i Köpenhamn. Företagen med representanter i styrelsen är Novo Nordisk i Danmark, samt Astra-Draco AB och Gambro AB i Sverige. •